

Vi har seiret

Taler
Paal Berg

Dato
9 mai 1945

Sted
NRK radio

1 Landsmenn! Norske kvinner og norske menn!

Det vi har håpet på i disse fem lange årene, det vi har lengtet etter i alle disse årene, det er endelig hendt. Tyskerne her i landet er fra klokken 24 i natt ikke
5 landets herrer. De er alle krigsfanger. Vi har fått fred. Landet er fritt igjen. Vi er atter frie borgere i et fritt, uavhengig og selvstendig Norge. Våre gamle grunnlovshjemlede menneskerettigheter og borgerretter har vi fått tilbake. Vi har ikke lenger et tyrannisk fremmedvelde her i landet. I dag er det norsk lov og norsk rett som atter gjelder. Vi har fått igjen vår rett til frimodig å gi uttrykk i
10 tale og skrift for hva vi mener og vil. Vi har ytringsfrihet og vi har pressefrihet. Og hver norsk borger har nå, som før 9. april 1940, sin rett til å søke vern hos domstolene mot maktmisbruk og overgrep fra de styrende makter. Etter 5 års tvang og terror har vi i dag rett til som frie mennesker å puste ut. Norge er igjen blitt en rettsstat. Det gjelder igjen, det gamle budet i Gulatingsloven: Med lov
15 skal land byggjast. - Det er ikke til å fatte at det er så. Det er ikke til å forstå at marerittet er omme. Før krigen syntes vi de var så selvsagte de gamle grunnlovsbudene som forbød tortur, vilkårlig fengsling og straff uten etter lov og dom. Vi har i disse årene lært å forstå hvilke dyrebare klenodier de har vært, disse enkle grunnlovsbudene. Og alle dere som nå over hele Norges land sitter
20 ved radioen og lytter, tenk på at dere i alle disse årene har måttet stjele dere til å høre radioen. Fra i dag kan ingen makt nekte dere å høre.

Våpenløse har vi i disse fem årene kjempet mot maktmisbruk og terror, men vi har ikke godkjent at makt var rett. Vi har ikke bøyet nakken under åket. Med
25 løftet panne kan vi se tilbake på den rettskampen som folket har ført i disse fem årene. Landsmenn, vi har seiret i kampen! Vi er atter herrer i eget hus. Nå skal vi ta fatt på å bygge opp igjen alt det som er lagt øde av materielle verdier, av åndsverdier og ikke minst av moralske verdier. Etter en årelang lovløshet skal vi reise et samfunn av frie, men lovlydige borgere.

Vi har fått friheten igjen, men frihet er frihet både til godt og ondt. Friheten kan misbrukes. Frihet er ikke rett til uhemmet å leve som om ingen andre mennesker var til. Frihet i et lovordnet samfunn, det er frihet under ansvar og selvdisiplin
35 og med respekt for andres frihet.

Demokratisk styre er den eneste verdige styreform for frie mennesker, men det er også en krevende styreform. Demokrati krever almenånd og offervilje av oss alle. Og det krever opplysning. Vi må lære å bruke vår frihet på den rette måten.
40 Demokrati uten folkeopplysning, god folkeopplysning, kan være en farlig styreform. Et sunt demokrati krever måtehold av dem som i kraft av flertallets rett sitter med makten i landet. Et flertallsstyre kan bli like så tyrannisk som et autokrati. Et flertall kan misbruke sin makt like så vel som en enehersker.

45 Vi skal bygge opp igjen vår gamle rettsstat, men vår tid krever at Staten ikke bare har til oppgave å verne om liv og eiendom. Staten skal óg være en velferdsstat som ser det som sin oppgave å gjøre livet verd å leve for oss alle. Økonomisk trygd for hver ærlig mann og kvinne, like start i livet for hvert norsk barn, rett for hver enkelt, så langt råd er, til å finne sin rette plass i livet, det er det mål vi
50 må se fram mot. Vårt norske samfunn før 9. april var kommet langt på vei, men meget er ennå ugjort. Det er en veldig oppgave vi har for oss. Det er en oppgave som krever samarbeid og samhold.

Det har gått en stemningsbølge over landet i disse dagene. En bølge av jubel over
55 hele landet, fra landsende til landsende, fra Kjølen i øst til Øygarden i vest. Men vi vet det kommer en hverdag etter disse dagene. Måtte da noe av den stemningsbølgen ha bunnfelt seg som vilje til samhold. Vilje til fordragelighet og gjensidig respekt, og vilje til måtehold.

60 Den fred vi har vunnet har vært en dyr fred. Tusener av dyrebare norske liv er gått til spille. Våre hjerter er i dag fulle av takk til dem som har ofret livet for land og folk. De må ikke bli glemt. Men den beste takken vi kan gi dem, det er at vi bruker den friheten vi har vunnet på en slik måte at det kan sies: De ga ikke sitt liv forgjeves.

65 Da fedrene på Eidsvoll hadde gjort sin gjerning, sluttet de broderkjeden og ga hverandre det løftet: Enig og tro til Dovre faller. -

70 Enig og tro tar vi arbeidet opp for å skape et nytt Norge, et bedre og lykkeligere
Norge enn det som var.

Lat folket som brødre saman bu, som kristne det kan seg søma.

75 Gud signe Noregs land

kvar heim, kvar dal og strand

kvar lund og lid.

80

Han lat det aldrig døy

han verge bygd og øy

85 han verge mann og møy

til evig tid.

90

Kilde

Berg, Paal: For Godvilje og rett. Oslo: 1947, s. 37-39

95

Emner

Radiotale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/vi-har-seiret>

100

105